

Tjänsteskrivelse

Datum

2024-10-11

Vår referens

Åsa Pahlmblad Gartberger

Utredare

asa.pahlmblad@malmö.se

Remiss Socialdepartementet - Ett fritidskort för barn och unga - en aktiv och meningsfull fritid i gemenskap med andra (Ds 2024:16)

STK-2024-1097

Sammanfattning

Malmö stad har av Socialdepartementet fått möjlighet att lämna synpunkter på promemorian Ett fritidskort för barn och unga – en aktiv och meningsfull fritid i gemenskap med andra (Ds 2024:16). I promemorian föreslås att det ska införas ett statligt stöd för barns fritidsaktiviteter i åldern 8–16 år. Detta ska göras i form av ett fritidskort som ska kunna användas för betalning av vissa avgifter för vissa ledarledda fritidsaktiviteter som tillhandahålls av en godkänd utförare. Arbetsmarknads- och socialnämnden, kulturnämnden och fritidsnämnden har yttrat sig i ärendet.

Stadskontoret delar nämndernas bedömningar att förslaget med ett fritidskort innebär en komplex och kostnadskrävande administration. Förslaget hade behövts ses över så att medlen i större utsträckning kommer utförare samt barn och unga direkt till dels. Stadskontorets bedömning är också att förslaget kräver fördjupade konsekvensanalyser utifrån ett barnrätt-, jämställdhet- och jämlikhetsperspektiv. Vidare är bedömningen att förslagets kriterier för att bli godkänd utförare bör ses över med syftet att främja ett bredare utbud av kultur- och fritidsaktiviteter kopplat till fritidskortet.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen besluta

1. Kommunstyrelsen godkänner förslag till yttrande och skickar yttrandet till Socialdepartementet.

Beslutsunderlag

- Ett fritidskort för barn och unga - en aktiv och meningsfull fritid i gemenskap med andra (Ds 2024:16)
- Remiss Socialdepartementet - Ett fritidskort för barn och unga - en aktiv och meningsfull fritid i gemenskap med andra (Ds 2024:16)

- G-Tjänsteskrivelse KSAU 241014 Remiss Socialdepartementet - Ett fritidskort för barn och unga - en aktiv och meningsfull fritid i gemenskap med andra (Ds 2024:16)
- Arbetsmarknads- och socialnämnden beslut 240828 § 259 Reservation (SD)
- Remissvar arbetsmarknads- och socialnämnden
- Remissvar fritidsnämnden
- Fritidsnämnden beslut 240925 § 101
- Remissvar kulturnämnden
- Kulturnämnden beslut 240930 § 98

Beslutsplanering

Kommunstyrelsens arbetsutskott 2024-10-14

Kommunstyrelsen 2024-10-15

Beslutet skickas till

Socialdepartementet

Arbetsmarknads- och socialnämnden

Fritidsnämnden

Kulturnämnden

Stadskontoret, ekonomiavdelningen

Stadskontorets handläggare

Ärendet

Malmö stad har av Socialdepartementet fått möjlighet att lämna synpunkter på promemorian Ett fritidskort för barn och unga – en aktiv och meningsfull fritid i gemenskap med andra (Ds 2024:16). I beredning av ärendet har arbetsmarknads- och socialnämnden, fritidsnämnden och kulturnämnden yttrat sig.

Sammanfattning av promemorian

I budgetpropositionen för 2023 aviserade regeringen att ett statligt stöd som riktas till barn och unga, benämnt fritidskort, ska införas. Det är en permanent satsning vars syfte är att främja barns och ungas förutsättningar att delta i fritidsaktiviteter genom en individuell ekonomisk subvention.

I promemorian presenterar Socialdepartementet juridiska, administrativa, ekonomiska och övriga förutsättningar för att införa fritidskortet samt ger förslag på de regleringar som krävs för fritidskortet.

Enligt förslaget ska fritidskortet omfatta barn och unga 8–16 år och ska kunna användas för betalning av vissa avgifter för vissa ledarledda fritidsaktiviteter som tillhandahålls av en godkänd utförare. Förslaget är att fritidskortet ska lämnas årligen

med olika belopp, dels ett allmänt fritidskort om 500 kronor per barn, dels ett särskilt fritidskort om 2 000 kronor per barn. Det särskilda fritidskortet föreslås lämnas till barn och unga i socioekonomiskt utsatta hushåll. För att identifiera socioekonomiskt utsatta hushåll föreslås att målgruppen baseras på barn och unga i hushåll som har mottagit bostadsbidrag. Det föreslås vidare att det är vårdnadshavaren som kan beviljas fritidskort och som därmed kan använda fritidskortet för betalning av vissa fritidsaktiviteter för barnet eller den unge.

Ansökan om fritidskort, och användning av fritidskortet för betalning, kommer att kunna göras genom en digital tjänst som E-hälsomyndigheten föreslås ansvara för. Därtill föreslås att Försäkringskassan ska ansvara för ett register över vissa utförare av fritidsaktiviteter för barn. Syftet med registret är att samla utförare som kan omfattas av fritidskort, så kallade godkända utförare.

För att bli godkänd utförare i registret ska aktören vara en organisation inom Sveriges Riksidrottsförbund (RF), Svenskt Friluftsliv, en barn- och ungdomsorganisation som har beviljats organisationsbidrag från MUCF och ha bedrivit verksamhet i minst fem års tid eller en kommunal kulturskoleverksamhet. Vidare ska avgifterna avse aktiviteter som tillhandahålls minst tio gånger under en sammanhängande period om sex månader.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 oktober 2025.

Remissinstansernas yttrande

Promemorian har skickats på remiss till arbetsmarknads- och socialnämnden, fritidsnämnden och kulturnämnden. Nedan redogörs sammanfattningsvis för nämndernas yttrande. Yttrandena i sin helhet bifogas ärendet och fördjupade kommentarer och synpunkter lämnas i förslag till yttrande.

Arbetsmarknads- och socialnämnden

Arbetsmarknads- och socialnämnden ställer sig positiv till förslaget om införandet av ett statligt fritidskort som syftar till att stärka alla barns rätt till utveckling, lek och fritid. Nämnden ser särskilt positivt på fritidskortets förebyggande ansats för att stärka deltagandet i fritidsaktiviteter för barn i socioekonomiskt utsatta hushåll. Nämnden anser dock att mer utförliga analyser behövs ur ett jämlikhets- och jämställdhetsperspektiv.

Arbetsmarknads- och socialnämnden anser vidare att fritidskortet bör gälla för barn upp till 18 år för att i större utsträckning bidra till ett mer jämlikt och jämställt deltagande i fritidsaktiviteter bland barn och unga.

Vidare anser arbetsmarknads- och socialnämnden, i enlighet med förslaget, att fritidsaktiviteter är särskilt viktiga för barn som har placerats i familjehem. Förslaget om

att socialtjänsten ska vara mottagare av fritidskortet för placerade barn anser nämnden kan bidra till att ge socialtjänsten ytterligare förutsättningar att ge placerade barn möjlighet till regelbundna fritidsaktiviteter.

När det gäller kriterierna för registrerade utförare menar arbetsmarknads- och socialnämnden att dessa behöver granskas noggrant för att undvika att kriterierna upprätthåller skillnader i tillgången till fritidsaktiviteter för barn och unga på lokal nivå. Nämnden lyfter att mindre föreningar, som inte uppfyller kraven för godkända utförare, ofta verkar i socioekonomiskt utsatta områden. Detta kan bidra till att utbudet av godkända utförare blir mer begränsat i områden där barn med störst behov av fritidsaktiviteter bor. Nämnden ser också ett behov av att integrera ett jämställdhetsperspektiv i förslaget kopplat till kriterierna. Detta då pojkar i större utsträckning föreningsidrottar än flickor samt att det statliga lokala aktivitetsstödet i praktiken gynnar pojkars idrottande i större utsträckning. Nämnden ser att det skulle kunna bidra till ett ojämnt nyttjande av fritidskortet bland flickor och pojkar.

Arbetsmarknads- och socialnämnden är positiva till förslaget om att fritidskortet ska lämnas med olika belopp. Nämnden ser dock att den föreslagna definitionen av socioekonomiskt utsatta hushåll kan innebära att det särskilda fritidskortet inte når alla barn i hushåll som är socioekonomiskt utsatta. Nämnden vill därför särskilt belysa vikten av att fritidskortet och dess effekter utvärderas i relation till den föreslagna definitionen.

Arbetsmarknads- och socialnämnden instämmer i behovet av en kommunikationsstrategi för att nå ut till de barnfamiljer som berörs av insatsen. För att nå ut till de barnfamiljer med störst behov anser nämnden att flera viktiga lokala aktörer som möter målgruppen kan behöva involveras, däribland fritids- och kulturförvaltningar i kommunerna som har god kunskap om de lokala förutsättningarna för föreningar och om barns deltagande i fritidsaktiviteter.

I ärendet har (SD) inkommit med en skriftlig reservation.

Kulturnämnden

Kulturnämnden är positiv till att det sker en nationell satsning på barns och ungdomars fritidsaktiviteter. Kulturnämnden ser dock att modellen med ett individuellt fritidskort medför en komplex och kostnadskrävande administration. Nämnden anser att ekonomiska och administrativa överväganden i stor utsträckning har varit styrande för villkoren. Detta har bland annat lett till att urvalet av kulturaktiviteter som kan betalas med fritidskortet är begränsat. Nämnden ser att många seriösa aktörer inom kulturområdet av formella skäl inte är berättigade att medverka, vilket kraftigt begränsar utbudet av kulturaktiviteter som barn och ungdomar kan betala med fritidskortet.

Nämnden lyfter att kulturlivet har andra strukturer och arbetssätt än idrottsrörelsen och att kulturaktiviteter oftare bedrivs i friare former, såsom prova-på-verksamhet, sommarläger, lovverksamhet och kortare kurser. Även denna typ av aktiviteter har positiva effekter för fysisk och psykisk hälsa och kan motivera barn och unga som inte tidigare varit aktiva. Enligt förslaget omfattas sådan verksamhet inte. Vidare lyfter nämnden att även studieförbundens roll i fritidsverksamhet för barn och unga bör beaktas i en kommande uppföljning.

Den kulturverksamhet i Malmö stad som direkt berörs av förslaget är kulturskolan, som har möjlighet att medverka som utförare av aktiviteter. Kulturnämnden bedömer dock att fritidskortet inte kommer att ge några betydande effekter för kulturskolans verksamhet och att en ekonomisk subvention av de redan låga elevavgifterna inte möjliggör att fler platser tillskapas. Den förväntade effekten för kulturskolan i Malmö är främst att de barn och unga som redan valt att delta använder sig av subventionen och därmed får en lägre kostnad. Om fritidskortet leder till en ökad efterfrågan på platser kan konsekvensen bli en längre kö. Om fler ska kunna delta behövs en betydande ekonomisk satsning för att skapa fler platser. Att höja avgifterna skulle motverka fritidskortets syfte. Kulturskolan kan också behöva utveckla de elevadministrativa systemen för att hantera nya betalningssätt, vilket kan medföra ökade kostnader.

Kulturnämnden menar vidare att det är en förenklad syn i promemorian att kommunerna endast påverkas av förslaget i den mån de är utförare av kulturskoleverksamhet. Nämnden vill framhålla att Malmö stad har gjort långsiktiga och strategiska satsningar på avgiftsfria och uppsökande kulturaktiviteter för att nå de barn som bedöms ha störst behov. Här ingår bland annat kulturskolans kör- och orkesterverksamhet El Sistema, helg- och lovaktiviteter samt allaktivitetshus i olika bostadsområden. Fritidskortet berör inte direkt denna verksamhet. Kulturnämnden lyfter därför vikten av att fritidskortet på ett bra sätt kan samspela med kommunernas arbete för en meningsfull fritid för barn och unga. Kulturnämnden ser gärna att kommunen får möjlighet att inta en mera aktiv roll som dialog- och samverkanspart. En alternativ lösning är att ett generellt stöd till alla barn kompletteras med medel för riktade insatser som kanaliseras via kommunen. Malmö stad har exempelvis goda erfarenheter från tidigare års statliga satsningar på lovaktiviteter.

Kulturnämnden anser vidare att fritidskortet bör gälla åldersgruppen 6–18 år för att tidigt kunna fånga upp och främja intresset för att delta i kultur- och fritidsaktiviteter och för att motverka att deltagandet sjunker i övre tonåren.

Kulturnämnden ställer sig positiva till att beloppen för fritidskortet är differentierade, men framhåller att det saknas en analys av alternativa nivåer. Även med ett förstärkt stöd om 2 000 kr anser nämnden att många barn från ekonomiskt utsatta hushåll inte

kommer kunna ta del av alla aktiviteter på jämlika villkor. Nämnden anser vidare att urvalskriteriet för det särskilda fritidskortet innebär att många barn inom den avsedda målgruppen riskerar att inte nås. Malmö har stora socioekonomiska utmaningar med hög barnfattigdom, hög arbetslöshet och utsatta områden. Om många barn, av formella skäl, inte kan få del av det högre stödet, försvagas de kompensatoriska effekterna betydligt. Exempel är hushåll som inte har reguljära hyreskontrakt eller som av andra skäl inte kan eller vill söka bostadsbidrag.

När det gäller kommunikation av fritidskortet anser kulturnämnden att kommunerna bör involveras då mycket av kontaktytorna med invånarna finns i de kommunala verksamheterna. För detta anser nämnden att det krävs planering och resurser.

Kulturnämnden ser att det finns betydande osäkerheter i bedömningen av hur stor andel av olika målgrupper som kan förväntas nyttja fritidskortet och vad effekterna kan bli. Nämnden menar att det finns ett behov av fördjupade konsekvensanalyser utifrån ett barnrätts-, jämlikhets- och jämställdhetsperspektiv före ikraftträdandet.

Vidare ser kulturnämnden att fritidskortet kräver en omfattande och komplex administration. En indirekt konsekvens kan bli ett minskat utrymme för att ersätta kostnader för fritidsaktiviteter. Ett annat riskområde är oseriösa utförare som vill tillskansa sig medel från fritidskortet. Kulturnämnden menar att riskerna för fusk i ett komplext bidragssystem kan öka om ansvariga statliga myndigheter saknar kontaktytor mot kommunerna, som i regel har god kännedom om det lokala föreningslivet.

Fritidsnämnden

Sammantaget välkomnar fritidsnämnden ett ekonomiskt stöd för barn och ungas fritidsaktiviteter som avser bidra till att motverka socioekonomiska faktorerens betydelse för deltagandet. Fritidsnämndens anser dock att införandet av ett fritidskort skulle leda till en stor administrativ apparat med höga kostnader. Nämnden anser att dessa medel bättre kan användas direkt till barn och unga i socioekonomisk utsatthet eller till utförarna. Nämnden påtalar också risken, som lyfts i promemorian, att utförare höjer avgifterna eller att föreningar inte ansöker om att ingå i registret på grund av den ökade administrationen. I linje med detta menar nämnden att stödet potentiellt blir verkningslöst för utövaren samt riskerar att skapa ett minskat utbud av fritidsaktiviteter inom ramen för fritidskortet. Fritidsnämnden anser att förslaget bör ses över för att hitta ett alternativ som genererar i mindre administrationskostnader.

Fritidsnämnden menar vidare att fritidskortet bör omfatta barn och unga mellan 6–18 år för att främja ett bredare deltagande. Möjligheten att delta i fritidsaktiviteter grundläggs i tidig ålder. Samtidigt minskar deltagandet med stigande ålder, runt 15-årsåldern är det många som slutar med föreningsidrott.

Vidare anser fritidsnämnden ett utförarperspektiv dominerar förslaget och att barn och ungas önskemål om vad de vill göra på sin fritid inte är centralt i förslagets uppbyggnad. Nämnden ser att mindre organisationer som bedriver barn- och ungdomsverksamhet kan ha svårt att möta kraven för utförare. I Malmö stad har exempelvis unga själva via Skolidrottsförbundet framgångsrikt startat flertalet lokala föreningar vilka enligt föreslagen modell inte skulle omfattas av fritidskortet. Andra viktiga aktörer för barn och ungas fritidsaktiviteter, som exempelvis studieförbunden, faller också bort. Utifrån detta perspektiv anser nämnden att kriterierna för att bli godkänd i utförrregistret ska ses över.

Fritidsnämnden ser också att förslaget ställer krav på att vårdnadshavare känner till och har digital kunskap för att ansöka om stödet. Då vissa vårdnadshavare kan ha svårare för ett sådant ansökningsförfarande ser nämnden behov av att underlätta administrationen för att särskilt gynna de barn och unga som inte deltar i fritidsutbudet. Fritidsnämnden menar även att det bör utredas vidare hur fritidskortet kan utformas för att barn som är stadigvarande i Sverige men ännu saknar svenskt personnummer och inte är folkbokförda också kan omfattas av stödet.

Stadskontorets bedömning

Stadskontoret instämmer med arbetsmarknads- och socialnämnden, fritidsnämnden och kulturnämnden att det är positivt med en nationell satsning för att öka barns och ungas deltagande i fritidsaktiviteter. Stadskontoret ser dock, liksom kulturnämnden och fritidsnämnden, att förslaget medför en komplex och kostnadskrävande administration och att dessa medel skulle kunna användas på bättre sätt för att nå ut till barn och unga som inte deltar i fritidsaktiviteter i lika hög grad som andra. Förslaget skulle behövas ses över så att de administrativa kostnaderna minskar och att medlen i större utsträckning kommer utförare samt barn och unga till dels.

Vidare vill stadskontoret, liksom nämnderna, betona att förslaget kräver fördjupade konsekvensanalyser utifrån ett barnrätt-, jämställdhet- och jämlikhetsperspektiv. I nuläget är bedömningarna i promemorian osäkra kring vilken effekt fritidskortet kommer få och huruvida satsningen kommer främja en jämlik tillgång till fritidsaktiviteter. Flera undersökningar som genomförts i Malmö, såsom Ung livsstil, Malmös preventionsenkät inom Communities that cares (CTC) och Region Skånes folkhälsoenkät, visar bland annat att pojkar i högre grad än flickor deltar i idrottsföreningar och att flickor i högre grad än pojkar deltar i kulturaktiviteter. Vidare visar undersökningarna att unga med sämre socioekonomiska förutsättningar eller unga med utländsk bakgrund generellt deltar mer sällan i idrottsföreningar eller kulturskola, men är överrepresenterade i mer öppna verksamheter, såsom bibliotek, fritidsgårdar

och allaktivitetshus. Dessa mer öppna fritidsaktiviteter ingår inte i förslaget till fritidskortet. Stadskontoret ser, liksom fritidsnämnden och kulturnämnden, en risk att förslaget snarare förstärker skillnader än bidrar till ett mer jämlikt deltagande i fritidsaktiviteter. Det skulle därför behövas en djupare analys av huruvida fritidskortet når de barn och unga som behöver det mest.

Stadskontoret menar dessutom att riskanalysen i förslaget är otillräcklig. Det saknas bland annat konsekvensbeskrivningar för risker kopplade till penningtvätt, otillåten påverkan, föreningar utan verksamhet och det faktum att föreningar med tveksamma verksamheter kan ges legitimitet att verka på felaktiga grunder.

Om förslaget på fritidskort genomförs vill stadskontoret dessutom betona vikten av att detta genomförs parallellt med införandet av ett företrädarregister för ideella föreningar. Stadskontoret vill även poängtera vikten av att även kommunerna omfattas av den anmälnings-, underrättelse- och uppgiftsskyldighet som beskrivs i förslaget då kommunerna i regel har god kännedom om det lokala föreningslivet. Detta för att motverka välfärdsbrott.

I övrigt bedömer stadskontoret att överväganden i promemorian vad avser integritetsperspektivet är väl omhändertaget, både vad avser dataskyddslagstiftningen och offentlighets- och sekretesslagstiftningen, varvid inga synpunkter på promemorians avsnitt som berör detta lyfts i förslaget på yttrande.

Förslaget är att kommunstyrelsen godkänner förslaget till yttrande och skickar yttrandet till Socialdepartementet.

Ansvariga

Anna Westerling Ekonomidirektör
Magdalena Bondeson Sektionschef
Andreas Norbrant Stadsdirektör